

vagy formájú legyen az, mind egyarántú válóban, úgymint 17 krban avagy 34 pénzbe parancsolja folytatni minden országában.“

Ezentul mindenki ilyen árban tartozzék adni s elfogadni e pénz-fajtat, se alább, se feljebb, árujuk elkobzása alatt, mert ebből nagy kára van az országnak; mert ha a pénz olcsóbb lesz, mint más országban, ezt a kevés folyópénzt mind kihordják az országból és be sem hoznak pénzt miatta, „mert ki volna olyan bolond, hogy ha más országokban feljebb járna, mégis idehozná be, azhol olcsóbban adni el,“ s így a kereskedés megromlik.¹⁾

1700. jan. 20-án²⁾ a főkormányzék közhírré teszi, hogy a császár parancsára, a megszükkült aprópénz szaporítása végett új folyó és apró pénzt bocsátanak ki, tartozzék azt mindenki elfogadni. Az új pénz két-féle: a nagyobbik tesz egy *polturát*, azaz 3 pénzt s így is hívják, a kisebbik 2 pénzt avagy egy krajczárt.

1702. jan. 13-án ismét³⁾ nyílt parancsában adja tudtul, hogy: „az országnak nagy kárára, az hazában forgó pénznek nagy veszedelmzésére támadtanak sokan, *görögök, örmények, sidók*, és másféle emberek is, azkik válogatják mérték szerint a pénzt lotokkal vagy egyéb mérő eszközökkel, fölmérvén a javát és pontosát, kihordják az hazából úgy hogy . . . végtére semmi jó pénz nem marad az hazában.“

Senki tehát a pénzt mérni, fontokra venni vagy adni ne merje, *pénzzel ne kereskedjék*, annál kevésbbé azt az országból ki ne vigye. Akit *pénzmérésen* rajtakapnak, annak pénzét kobozzák el, aki azonban azzal kereskednék vagy külföldre vinné, halálával lakol meg érte.

H. S.

Salétromfőzés Erdélyben 1707-ben. Az erdélyi salétromfőzésről van egy jegyzék az Orsz. Levéltárban, mely II. Rákóczi Ferencz részére 1707. ápr. 12-én készült. E szerint Erdélyben akkor 14 helyen főztek salétromot, és két helyen u. m. Besztercze városában és Názánfalván (Marosszékben) puskaportörő malom is működött. Ezek közül a beszterczei malom 12 „külüre“ volt s a két malom összesen 5 hozzáértő mesterembert foglalkoztatott, Beszterczén kettőt, Názánfalván hármat. A salétromfőzőkben összesen 29 üst működött, melyek 27 mesterembert foglalkoztattak, akikre 14 „comissarius“ és 5 „inspector“ vigyázott fel. Mindezek fölött egy főinspector állott, névszerint Botos Imre, ki egy-szersmind a főzők és malmok „curatora“ is volt.

1) U. o. 841. lapon.

2) U. o. II. 142. l.

3) U. o. II. 728. l.

A jegyzék alapján: 1. Besztercze városában 3 üsttel főznek salétromot, mely két mesterembert foglalkoztat. Felügyelőjük Jári Zsigmond, kinek felügyelősége alá Besztercze puskaportörő malma is tartozik.

2. Borzason — Doboka vármegyében 2 üsttel főznek, két mesteremberrel egy comissarius felügyelete alatt; ennek felügyelője Somai Gergely.

3. Trapoldon (Segesvárszékben), 4. Nagy-Szölösön, 5. Szász-Budán, 6. Musnán (Medgyesszékben) 2—2 üsttel főznek, 2—2 mesterembert és egy-egy comissariust foglalkoztatva Baranyai Zsigmond felügyelősége alatt.

Ugyancsak az ő felügyelete alá tartozik 7. Szent-Anna (Maros-székben), hol 3 mesterember és két biztos van és 2 üsttel főznek.

Továbbá 8. Köhalomban (Köhalomszékben), 9. Mikvásáron, 10. Siberken, 11. Seligstadton (Nagy-Sinkszékben), 12. Szászhalomban és 13. Morgondán Jánosfalvi János felügyelő alatt 2—2 üsttel főznek, 2—2 mesterembert foglalkoztatott egy-egy biztossal.

Végül 14. Etfalván (Háromszékben) 2 üsttel főz salétromot 2 mesterember egy biztossal Gidófalvi István felügyelete alatt.

Mayer Gyula.